О. Ф. СМОЛЯРЧУК

КУРС "МОВА І КОМУНІКАЦІЯ" ЯК МІЖДИСЦИПЛІНАРНА ПРОГРАМА У ПІДГОТОВЦІ ФІЛОЛОГІВ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В КИТАЙСЬКІЙ НАРОДНІЙ РЕСПУБЛІЦІ

У статті розглянуто зміст навчальної програми "Мова і комунікація" для підготовки філологів освітньо-кваліфікаційного рівня "Бакалавр" на факультеті англійської мови в Гонконзькому університеті (КНР). Подано вимоги до вступу та першого року навчання, перелік предметів з ознайомлювальних та поглиблених курсів для спеціальності "Мова і комунікація" з розподілом кредитів на кожний предмет; розглянуто перелік предметів і зазначено кількість кредитів з курсів для написання дипломної роботи. Запропоновано використання досвіду професійної підготовки філологів англійської мови з міждисциплінарного курсу "Мова і комунікація" освітньо-кваліфікаційного рівня "Бакалавр" у Гонконзькому університеті (КНР) з метою вдосконалення підготовки філологів англійської мови у вищих навчальних закладах України.

Ключові слова: філолог англійської мови, англійська мова та література, мова і комунікація, міждисциплінарна програма, спеціальність, навчальна програма, кредит, ознайомлювальні курси, поглиблені курси, курси з написання дипломної роботи.

На сучасному етапі розвитку суспільства знання англійської мови є важливою конкурентною перевагою і не лише для окремої людини, а і для країни в цілому. Згідно з дослідженням, що було проведене компанією "Education First", у понад п'ятидесяти країнах світу існує пряма залежність між рівнем володіння англійською мовою та станом економіки. Пояснити це можна так: що краще мешканці тієї або іншої держави знають англійську, то вища її інвестиційна привабливість (звичайно, це стосується не всіх галузей економіки), тим легше знайти кваліфікованих фахівців, які вже сьогодні готові працювати в міжнародних компаніях [1]. Тому у Китайській Народній Республіці 90% учнів і студентів обов'язково вивчають англійську мову. Відповідно для забезпечення її якісного викладання у школах і вищих навчальних закладах у країні значну увагу приділено підготовці філологів англійської мови, які будуть учителями й зможуть здійснювати навчання на високому рівні. Характерною особливістю професійної підготовки фахівців гуманітарного профілю в китайських університетах є запровадження міждисциплінарних програм. Такий досвід університетів КНР заслуговує на вивчення та використання в українських ВНЗ.

Мета статті – розглянути міждисциплінарні програми в підготовці філологів з англійської мови в Китайській Народній Республіці (на прикладі курсу "Мова і комунікація").

Професійна підготовка філологів англійської мови була предметом дослідження китайських учених, зокрема: історичні та соціальні аспекти викладання англійської мови у вищій школі в Китаї (Ань Ченг (An Cheng), Цюїнг Ван (Qiuying Wang)); компаративні дослідження методів викладан-

© Смолярчук О. Ф., 2015

ня англійської мови в китайських та австралійських університетах (Сяоя Цинь (Xiaoya Qin)); реформування національної навчальної програми та його вплив на викладання англійської мови (Чжан Сяоцин (Zhang Xiaoqing), Цян Ван (Qiang Wang)) та ін.

Розглядаючи міждисциплінарні програми в підготовці філологів з англійської мови у КНР, доцільно звернутись до розгляду 3-річної навчальної програми для філологів освітньо-кваліфікаційного рівня "бакалавр" 2013–2014 навчального року та курсу дисциплін, пропонованих для вивчення на факультеті англійської мови в Гонконзькому університеті. Крім навчання й досліджень літературних і культурних студій, лінгвістики англійської мови та комунікації, цей факультет бере участь у викладанні програми подвійного ступеня "Бакалавр з гуманітарних наук та бакалавр з педагогіки (англійська мова)" – "BA&BEd in Language Education (English)", а також програми спільного ступеня "Бакалавр (літературознавство) та бакалавр права" – "BA (Literary Studies) & LLB". На факультеті англійської мови пропонують дві спеціальності:

1. English Studies (ES) – Англійська мова та література.

2. Language and Communication (L&C) – Мова і комунікація.

Кожен студент може обрати одну з них як спеціальність (major) та одну як додатковий курс (minor).

Прийом на факультет здійснюють виключно на основі академічної успішності, включаючи мінімальний рівень за екзамен з англійської мови – "5" у Гонконзькому дипломі про середню освіту (HKDSE) або оцінку "С" за екзамен на рівень знання англійської мови – Use of English AS-level ехат чи його еквіваленти. Студенти, які мають намір взяти курс як спеціальність (major) або як додатковий курс (minor) на факультеті, повинні скласти принаймні один ознайомлювальний курс зі списку "А" на першому році навчання. Курс як спеціальність (major) включає в себе п'ять ознайомлювальних курсів – "introductory courses" (у тому числі необхідні предмети першого року навчання) і вісім поглиблених курсів – "advanced courses" (у тому числі дипломна робота – "capstone course"). Курс як додатковий предмет (minor) включає в себе три ознайомлювальні курси – "introductory courses" (у тому числі необхідні предмети першого року навчання) і три поглиблені курси – "advanced courses". Студенти, які бажають записатися на поглиблені курси ("advanced courses"), повинні завершити три ознайомлювальні курси ("introductory courses") і принаймні один курс зі списку "А" і один курс зі списку "В".

Курс "Мова і комунікація" є міждисциплінарною програмою на факультеті гуманітарних наук, де головну увагу приділено вивченню та застосуванню мови в багатомовному, глобалізованому суспільстві, з особливою увагою на мовах глобального значення, таких як англійська, а також на мовах місцевою значення, їх застосуванню та позиціонуванню в багатомовних, багатонаціональних контекстах Азії. Програма передбачає навчання теоретичних основ та практичних ситуацій для розуміння й адресації лінгвістичних та соціальних питань мови і комунікації. Вона озброює студентів інтелектуальними та практичними засобами, щоб критично оцінювати, правильно відображати й компетентно брати участь у реальних комунікативних ситуаціях, наприклад, у робочому середовищі, а також у неофіційних сферах мультилінгвальної комунікації.

Особлива привабливість курсу "Мова і комунікація" для студентів полягає в тому, що він дає їм змогу брати участь в експериментальному навчанні, від проектів на курсах, які включають філдворк ("fieldwork" – практичну роботу, що проводиться дослідником в природному середовищі, а не в лабораторії чи офісі) у Гонконзі, до ініціатив, таких як зарубіжні поїздки та стажування. У вирішенні питання про необхідність у суспільстві лінгвістично різнобічних культурно сприйнятливих лідерів у XXI ст. економіки знань ("knowledge economy" – економіка, в якій зростання залежить від кількості, якості й доступності наявної інформації, а не від засобів виробництва) у світових містах Азії та за його межами, програма спрямована на відточування професійних навичок для широкого кола професій, включаючи освіту, розробку матеріалів, редагування та видавництво, державне управління, зв'язки з громадськістю, маркетинг, засоби масової інформації, організацію заходів, туризм, культурні заходи й глобальні творчі індустрії.

У програмі також визначено вміння, якими оволодіють студенти в результаті вивчення курсу "Мова і комунікація". Студенти, які обрали курс "Мова і комунікація" як спеціальність або як додатковий предмет, будуть уміти:

– визначати й рецензувати відповідні питання у вивченні курсу "Мова і комунікація", а також застосовувати теоретичні та методичні знання відповідно до соціальної й лінгвістичної актуальної інформації;

– критично оцінювати наявне знання та творчо застосовувати його до нових, сучасних умов спілкування в багатомовному, глобалізованому світі, зокрема в Гонконзі та Азії;

 визначати, оцінювати й критично аналізувати роль відмінностей у мовах і комунікативних стратегіях у різних культурах і часових періодах, знати, як це формує мовну ідентичність і створює нові комунікативні ситуації, спираючись на міжкультурні перспективи у вивченні мови та комунікації;

– використовувати необхідні інтелектуальні, комунікативні та практичні навички для участі в інтелектуальних дискусіях щодо соціолінгвістичних питань і продуктивно співпрацювати в дослідницьких проектах;

– демонструвати розуміння складностей сучасних соціальних і політичних проблем мови і комунікації в контексті глобалізації, таких як засвоєння та позиціонування мов світового значення, зокрема англійської, і досягнення потрібної пропорційності з іншими місцевими мовами, з метою сталого розвитку в багатомовному, багатонаціональному середовищі Азії, що дає змогу зробити надійний і значний інтелектуальний внесок у суспільний розвиток.

Студентам пропонується обговорити їхні навчальні плани і вибір навчальних предметів з координатором курсу "Мова і комунікація" або будьяким викладачем з програми чи їхніми навчальними консультантами. Студенти, які мають намір обрати курс "Мова і комунікація" як спеціальність або як додатковий предмет, повинні скласти щонайменше один ознайомлювальний курс – "introductory LCOM course" зі списку "А" (6 кредитів) протягом першого року. Вступ на всі ознайомлювальні курси ("introductory courses") здійснюється на основі академічної успішності, що включає мінімальний рівень за екзамен з англійської мови – "5" у Гонконзькому дипломі про середню освіту (HKDSE) або оцінку "С" за екзамен "the Use of English ASlevel ехат" на рівень знання англійської мови чи його еквіваленти.

Студенти, які обирають курс "Мова і комунікація – Language and Communication (L&C)" як спеціальність, повинні скласти 30 кредитів з предметів ознайомлювальних курсів (у тому числі предмети, які мають бути здані протягом першого року), які зазвичай здають протягом перших двох років навчання, вони складаються з: 12 кредитів зі списку "А" (з яких не менше 6 кредитів повинні бути з курсу "LCOM"); 6 кредитів зі списку "В"; 12 кредитів зі списку "С".

Студенти, які обирають курс "Мова і комунікація – Language and Communication (L&C)" як додатковий предмет, повинні скласти 18 кредитів з предметів ознайомлювальних курсів (у тому числі предмети, які мають бути здані протягом першого року), з щонайменше 6 кредитами зі списку "А", списку "В" і списку "С".

Вивчаючи предмети зі списку "А" ("Історичні та теоретичні основи"), студенти ознайомлюються з історією різних галузей лінгвістичної науки та їх організацією. Їм пропонують загальний огляд окремих галузей і питань, включаючи основні теоретичні відмінності і класифікації та їх історичний розвиток. До цього списку входять такі предмети: "Вступ до вивчення змісту", "Мова як соціальна дія", "Вступ до лінгвістики англійської мови", "Вступ до соціолінгвістики", "Мова і гендер", "Переконання", "Мова, комунікація, суспільство, оточення", "Теоретична комунікація", "Вступ до прагматики". На вивчення кожного предмету відводиться по 6 кредитів.

Вивчаючи предмети зі списку "В" ("Критичне читання, аналіз і письмо"), студенти ознайомлюються з практикою і методами критичного читання, аналізу і письма, приділяючи увагу різним галузям літературного та лінгвістичного дослідження і набуваючи розуміння аналітичних відмінностей і термінології, навчаючись ставити питання і конструювати критичні аргументи.

До цього списку входять такі предмети: "Уявні географії: мистецтво опису локації", "Адаптація: з тексту на екран", "Аналіз дискурсу", "Пробудження: вивчення жіночого письма", "Драма: комедія та оновлення", "Драматичні зміни: версії літератури Відродження", "Англійська граматика(и)", "Висока" та "низька" література", "Міжкультурне спілкування", "Мова і забобони", "Мовні злочини", "Значення і метафора", "Практика критики", "Реалізм і репрезентація", "Переписування і реагування на письмову форму", "Сучасність і літературний модернізм", "Питання англійської мови в світі", "Вступ до англійської поезії XX століття". На вивчення кожного предмету відводиться по 6 кредитів. До списку "C", який охоплює ознайомлювальні курси з інших програм, входять такі предмети:

1. Порівняльне літературознавство: "Способи читання: фільм, література і культура".

2. Глобальні творчі індустрії: "Вступ до глобальних творчих індустрій".

3. Лінгвістика: "Вступ до мови", "Фонетика: опис звуків", "Мови світу", "Мова і пізнання", "Граматичний опис", "Соціолінгвістика".

4. Переклад: "Культура і переклад", "Сила слова в письмовому перекладі", "Мовний контраст і переклад І", "Критика перекладу".

На предмети зі списку "С" відводиться по 6 кредитів на кожний.

Студенти повинні звернути увагу, що курс "Вступ до мови" є необхідним для п'яти інших ознайомлювальних курсів з лінгвістики. Однак ті студенти, які завершили будь-який ознайомлювальний курс зі списку "А", можуть зареєструватися на лінгвістичні курси без цього попередньо необхідного курсу.

Студенти, які оберуть курс "Мова і комунікація – Language and Communication (L&C)" як спеціальність, повинні скласти 48 кредитів поглиблених курсів ("advanced courses"):

– 24 кредити з курсів "ENGL" та "LCOM", список яких наведений нижче (з яких не менше ніж 12 кредитів повинні бути з курсу "LCOM"), що повинен включати в себе дипломний курс;

– 24 кредити з інших програм зі списку, наведеного нижче.

Студенти, які оберуть курс "Мова і комунікація – Language and Communication (L&C)" як додатковий предмет, повинні скласти 18 кредитів поглиблених курсів ("advanced courses") з нижченаведеного списку (з яких не менше ніж 6 кредитів повинно бути з курсу "LCOM").

Студенти, які бажають зареєструватись на будь-які поглиблені курси зі спеціальності "Мова і комунікація" ("Language and Communication"), повинні завершити 18 кредитів ознайомлювальних курсів з щонайменше 6 кредитами зі списку "А" і списку "В".

Студенти повинні звернути увагу, що вони несуть відповідальність за завершення необхідних курсів (pre-requisites), якщо такі ϵ , та за поглиблені курси в інших програмах. Студенти, які завершили будь-який ознайомлювальний курс зі списку "A", можуть взяти декілька поглиблених курсів з лінгвістики – "advanced LING courses" з нижченаведеного списку, у цьому випадку вони можуть не складати необхідні курси (pre-requisites) та/або ознайомлювальний(i) курс(и) з лінгвістики ("advanced LING course(s)"), хоч це ϵ бажаним, але не обов'язковим.

Поглиблені курси ("Advanced courses") складаються з 10 блоків предметів та курсів з написання дипломної роботи ("Capstone courses"). Отже, це такі блоки предметів:

1. Дослідження мови і літератури Америки

Цей курс включає такі предмети: "Мрія у серці: різновиди азійської американської культури", "Що показують на телебаченні? Телебачення і американська культура", "Азія на американському екрані", "Створення куль-

тури в світі: американські творчі індустрії в епоху глобалізації", "Культура споживання: декодування американських символів", "Народжений в США: молодіжні культури США". На вивчення кожного предмету відводиться по 6 кредитів.

2. Порівняльне літературознавство

Цей курс включає такі предмети: "Візуальні культури", "Цифрова культура", "Культура Гонконгу: популярне мистецтво і побут", "Кіномистецтво, мова та культура". На вивчення кожного предмету відводиться по 6 кредитів.

3. Дослідження мови і літератури Англії

Цей курс включає такі предмети: "Мова в суспільстві", "Синтаксис англійської мови", "Літературна лінгвістика", "Англійська мова та література в світі", "Семантика і прагматика англійської мови", "Гендер і дискурс", "Структури і стратегії англійської мови", "Мова і жаргон", "Збірник лінгвістики англійської мови", "Текст і образ", "Форма і зміст", "Постколоніальна англійська мова", "Мова, ідентичність і американці азійського походження", "Мова і нові медіа", "Мова в США", "Вступ до історії англійської мови", "Теорії засвоєння мови", "Фонологія і морфологія англійської мови", "Правило, зміст, інтерпретація", "Граматичні структури англійської мови", "Англійська мова як мова науки", "Знаки, мова і значення: інтеграційні роздуми", "Мова і глобалізація", "Ідеології мови в епоху раннього модернізму", "Аналіз дискурсу". На вивчення кожного предмету відводиться по 6 кредитів.

4. Дослідження мови і літератури Європи

Цей курс включає лише один предмет: "Європейська ідентичність", на який відводиться 6 кредитів.

5. Глобальні творчі індустрії

Цей курс включає такі предмети: "Комерціалізація творчості: культурна критика", "Мода і розкіш: культурна та організаційна динаміка", "Кіно та ЗМІ: культурна та організаційна динаміка", "Реклама: культурна та організаційна динаміка". На вивчення кожного предмету відводиться по 6 кредитів.

6. Дослідження мови і літератури Японії

Цей курс включає такі предмети: "Японська популярна музика і суспільство Гонконгу", "ЗМІ і Японія", "Стать, гендер і технології в Японії та Східній Азії", "Критичні дослідження японської та східно-азійської сучасності", "Творчі індустрії в Східній Азії (Гонконг, Тайвань, Корея і Японія)", "Інтерпретація І", "Мультикультурна реклама", "Розуміння популярної культури в Японії і Великому Китаї (Гонконг, Тайвань і материковий Китай)", "Японська прагматика: розуміння прихованого сенсу", "Комунікація і суспільство", "Вступ до викладання японської мови як іноземної", "Порівняльна лінгвістика: дискурсивний аналіз японської і кантонскої мови". На вивчення кожного предмету відводиться по 6 кредитів.

7. Мова і комунікація

Цей курс включає такі предмети: "Теорії мови і комунікації", "Мова в робочому середовищі", "Мова і ввічливість", "Мова, комунікація та ЗМІ", "Мова, комунікація та глобалізація", "Візуальна комунікація", "Комунікація здоров'я, "здорова" комунікація". На вивчення кожного предмету відводиться по 6 кредитів.

8. Лінгвістика

Цей курс включає такі предмети: "Семантика: зміст і граматика", "Типологія мови: вивчення мовного розмаїття", "Аналіз дискурсу", "Психолінгвістика", "Мова дитини", "Білінгвізм", "Мови при контактуванні", "Еволюція мови". На вивчення кожного предмету відводиться по 6 кредитів.

9. Філософія

Цей курс включає три предмети: "Відмінність семантики/прагматики", "Філософія і когнітивні науки", "Розум і мова в китайській думці". На вивчення кожного предмету відводиться по 6 кредитів.

10. Переклад

Цей курс включає такі предмети: "Вибір слів при перекладі", "Переклад в Гонконзькому суспільстві", "Переклад для управління та бізнесу", "Семінар-воркшоп з перекладу фільму", "Переклад творів на тему мистецтва", "Семінар-воркшоп з інтерпретації ІІ", "Юридичний переклад", "Короткі розповіді: Схід і Захід", "Переклад на основі синтаксису", "Зі сторінки на сцену: семінар-воркшоп з адаптації та перекладу драми", "Мовний контраст і переклад ІІ", "Переклад і китаєзнавство". На вивчення кожного предмету відводиться по 6 кредитів.

Курси з написання дипломної роботи ("Capstone courses") передбачають такі види навчальної діяльності: "Дослідницький семінар з лінгвістики англійської мови", "Дослідницький семінар з теми "Мова та суспільство", "Культурні аспекти мови та комунікації", "Дипломна робота зі спеціальності "Мова та комунікація" ("LCOM"): Написання, редагування і створення академічного електронного журналу", "Екскурсія зі спеціальності "Мова та комунікація", "Стажування зі спеціальності "Мова та комунікація", "Розширене есе зі спеціальності "Мова та комунікація". На кожен з вищезазначених курсів виділяється по 6 кредитів, крім курсу "Дипломна робота зі спеціальності "Мова та комунікація" ("LCOM"): Написання, редагування і створення академічного електронного журналу" – на нього відводиться 12 кредитів [2; с. 69–73].

Висновки. Розгляд і аналіз навчальної програми (2013–2014 навчального року) для філологів освітньо-кваліфікаційного рівня "Бакалавр" та курсу дисциплін, які пропонуються для вивчення на факультеті англійської мови в Гонконзькому університеті, свідчать про те, що факультет на сьогодні пропонує для вивчення не тільки традиційну спеціальність "Англійська мова та література – English Studies (ES)", а й міждисциплінарну програму для філологів "Мова і комунікація – Language and Communication (L&C)". Студентам надається право вибору однієї з них як спеціальності (major), а іншої – як додаткового курсу (minor), що сприяє кращому розумінню студентами споріднених предметів та самостійній пошуково-пізнавальній діяльності.

Перспективи подальших наукових досліджень можуть бути пов'язані з вивченням змісту окремих дисциплін міждисциплінарної програми

"Мова і комунікація – Language and Communication (L&C)", а також інших міждисциплінарних програм для філологів, що пропонуються університетами Китайської Народної Республіки.

Список використаної літератури

1. Знання англійської – важлива конкурентна перевага [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.english-by-phone.com.ua/znanie-angliyskogo-vazhnoe-konkuren/?lang=ua.

2. Regulations and syllabuses (BA 3-year curriculum in the academic year 2013-2014) [Electronic resource]. – P. 69–73. – Mode of access: http://arts.hku.hk/BAprogramme/2010/-advising/BA%20RegulationsSyllabuses%202013-14.pdf.

Стаття надійшла до редакції 15.02.2015.

Смолярчук О. Ф. Курс "Язык и коммуникация" как междисциплинарная программа в подготовке филологов английского языка в Китайской Народной Республике

В статье рассмотрено содержание учебной программы "Язык и коммуникация" для подготовки филологов образовательно-квалификационного уровня "Бакалавр" на факультете английского языка в Гонконгском университете (КНР). Представлены требования к поступлению и первого года обучения, перечень предметов по ознакомительным и углубленным курсам для специальности "Язык и коммуникация" с распределением кредитов на каждый предмет; рассмотрен перечень предметов и указано количество кредитов по курсам для написания дипломной работы. Предложено использование опыта профессиональной подготовки филологов английского языка по междисциплинарному курсу "Язык и коммуникация" образовательно-квалификационного уровня "Бакалавр" в Гонконгском университете (КНР) с целью совершенствования подготовки филологов английского языка в высших учебных заведениях Украины.

Ключевые слова: филолог английского языка, английский язык и литература, язык и коммуникация, междисциплинарная программа, специальность, обучающая программа, кредит, ознакомительные курсы, углубленные курсы, курсы по написанию дипломной работы.

Smolyarchuk O. The Course "Language and Communication" as an Interdisciplinary Program in the Preparation of Philologists From English to Chinese People's Republic

The article reviews the content of the curriculum "Language and Communication" for training philologists of educational qualification of "Bachelor" at the School of English at the Hong Kong University of China (PRC).

The article states that the course "Language and Communication" is an interdisciplinary program at the Faculty of Humanities, it's major focus is on the study and use of language in a multilingual, globalized society with a special focus on the importance of global languages such as English and the languages of local importance, their application and positioning in multilingual, multinational contexts of Asia. It is noted in the article that students feel a special interest while studying the course "Language and Communication", because it enables them to participate in the experimental study, starting from the projects on courses that include fieldwork ("fieldwork" – a practical work, carried out by the researcher in the natural environment rather than in the laboratory or in the office) in Hong Kong, to initiatives such as foreign travels and internships.

The article describes requirements for students who choose the course "Language and Communication (L&C)" as a specialty: they must pass 30 credits on subjects of introductory courses (including subjects that must be passed in the first year of studying), which usually handed over during the first two years of study, they consist of 12 credits from the list "A" (of which at least 6 credits must be from the "LCOM" course); 6 credits from the list "B"; 12 credits from the list "C".

The article also describes requirements for students who choose the course "Language and Communication (L&C)" as an additional subject: they must pass 18 credits on subjects of introductory courses (including subjects that must be passed in the first year of studying), with at least 6 credits from the list "A" list "B" list and "C".

The article presents the requirements for students who choose the course "Language and Communication (L&C)" as a specialty from advanced courses, as well as requirements for those students, who choose a course "Language and Communication (L&C)" as an additional subject.

The article lists the learning activities that are included in capstone sourses (the courses on writing the thesis) with the distribution of credits for each subject: "Research seminar in English linguistics", "Research seminar in language and society", "Cultural dimensions of language and communication", "LCOM Papers: Writing for, editing, and producing an academic e-journal", "Language and communication field trip", "Internship in language and communication", besides the course "LCOM Papers: Writing for, editing, and producing an academic e-journal" – it is given 12 credits.

It is suggested to use the experience of professional training the philologists of Bachelor Degree at the English School at the University of Hong Kong (PRC) with the aim to improve the training of such specialists in higher educational institutions of Ukraine.

Key words: philologist of English language, English Language and Literature, Language and Communication, specialty, syllabus, credit, introductory courses, advanced courses, capstone courses.